

INFORMACIJA

o potpisivanju Ugovora o koordinaciji prilikom planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova

Ministarstvo odbrane Crne Gore (u daljem tekstu: Ministarstvo odbrane) i Kontrola letenja Srbije i Crne Gore SMATSA doo Beograd (u daljem tekstu: SMATSA) pripremili su novi „Ugovor o koordinaciji prilikom planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova“.

Trenutno važeći Ugovor (potpisan 29.10.2020. godine) je u praksi pokazao da nisu adekvatno definisane procedure i obaveze u radu ugovornih strana (u krajnjem slučaju mogle bi da dovedu do ugrožavanja bezbjednosti i sigurnosti obavljanja letačkih operacija), pa se nametnula potreba za dodavanjem novih i izmjenom određenih djelova članova Ugovora.

Takođe, upućivanjem vojnog predstavnika Vojske Crne Gore na dužnost u Jedinicu za upravljanje vazdušnim prostorom (Airspace Management Cell- AMC), omogućeno je funkcionalno formiranje iste. Jedinica za upravljanje vazdušnim prostorom funkcioniše u okviru SMATSA-e i zadužena je za civilno-vojnu saradnju u oblasti kontrole vazdušnog saobraćaja u crnogorskom vazdušnom prostoru.

Predmet novog Ugovora su zajedničke obaveze Ugovornih strana, kojima se, u odnosu na prethodni Ugovor, konkretnije uređuju pojedini poslovi i zadaci u vezi sa koordinacijom prilikom planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova, a u skladu sa regulatornim zahtjevima i preporučenom praksom iz oblasti pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi i civilno-vojnoj koordinaciji.

Novi Ugovor je usklađen sa Zakonom o vazdušnom saobraćaju Crne Gore i podzakonskim aktima. Isti bliže definiše poslove vezane za obezbjeđenje uslova sigurne vazdušne plovidbe, poslove koje vrši pružaoc usluga u vazdušnoj plovidbi u vazdušnom prostoru Crne Gore, kao i obaveze Ministarstva odbrane u izgradnji i održavanju sposobnosti nadzora i zaštite vazdušnog prostora u saradnji sa drugim državnim institucijama i saveznicima.

Glavni cilj potpisivanja novog Ugovora je definisanje zajedničkih obaveza ugovornih strana, (koordinacija Ministarstva odbrane i SMATSA-e u procesu

planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova).

Ugovor o koordinaciji prilikom planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova

Zaključen između:

1. Ministarstvo odbrane Crne Gore, Jovana Tomaševića br. 29, 81 000 Podgorica, koje zastupa ministar Dragan Krapović (u daljem tekstu: Ministarstvo odbrane),
i
2. Kontrola letenja Srbije i Crne Gore SMATSA doo Beograd, Trg Nikole Pašića br. 10, 11000 Beograd, PIB 103170161, MB 17520407, koju zastupa direktor Predrag Jovanović (u daljem tekstu: SMATSA doo)

(u daljem tekstu zajedno nazvane: Ugovorne strane)

Ugovorne strane saglasno konstatuju:

- 1) Da su zaključile Sporazum o poslovno tehničkoj saradnji br. 803-7412/3 od 08.10.2013. godine i ATM.00 – 554/1 od 30.09.2013. godine (u daljem tekstu: Sporazum) kojim su se saglasile o uspostavljanju međusobne saradnje u obimu regulisanom zajedničkim interesima, a u skladu sa regulatornim zahtjevima i preporučenom praksom iz oblasti pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi i civilno vojnoj koordinaciji;
- 2) Da su zaključile Ugovor o civilno-vojnoj saradnji u upravljanju, kontroli i zaštiti vazdušnog prostora Crne Gore broj 014/1-8/44-2 od 26.11.2019. godine i broj ATM.12 – 257/1 od 30.03.2018. godine čiji su predmet zajedničke obaveze Ugovornih strana u civilno-vojnoj koordinaciji i saradnji u upravljanju, kontroli i zaštiti vazdušnog prostora Crne Gore, a u skladu sa regulatornim zahtjevima i preporučenom praksom iz oblasti pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi i civilno-vojnoj koordinaciji;
- 3) Da u skladu sa Ugovorom o civilno-vojnoj saradnji u upravljanju, kontroli i zaštiti vazdušnog prostora Crne Gore broj 014/1-8/44-2 od 26.11.2019. godine i broj ATM.12 – 257/1 od 30.03.2018. godine zaključuju ovaj Ugovor o koordinaciji prilikom planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova (u daljem tekstu Ugovor), kojim se bliže i konkretnije realizuju pojedini poslovi i zadaci u vezi sa koordinacijom prilikom planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova;
- 4) Da se na ovaj Ugovor primjenjuju važeći zakon, podzakonski akti i međunarodni standardi iz člana 2. Ugovora o civilno-vojnoj saradnji u upravljanju, kontroli i zaštiti vazdušnog prostora Crne Gore broj 014/1-8/44-2 od 26.11.2019. godine i broj ATM.12 – 257/1 od 30.03.2018. godine.

Predmet Ugovora

Član 1.

Predmet ovog Ugovora su zajedničke obaveze Ugovornih strana kojima se konkretnije uređuju pojedini poslovi i zadaci u vezi sa koordinacijom prilikom, planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova, a u skladu sa regulatornim

zahtjevima i preporučenom praksom iz oblasti pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi i civilno vojnoj koordinaciji.

Nadležna jedinica kontrole letenja

Član 2.

SMATSA doo je preko svojih jedinica kontrole letenja AKL Podgorica, AKL Tivat i Oblasna kontrola letenja Beograd – CKL Beograd (u daljem tekstu: nadležne jedinice kontrole letenja) odgovorna za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi u vazдушnom prostoru Crne Gore.

Horizontalne i vertikalne granice nadležnih jedinica kontrole letenja koje se odnose na vazdušni prostor Crne Gore, objavljene su u AIP (Aeronautical Information Publication – AIP) Srbija/Crna Gora (ENR 2.1).

ICAO klasifikacija vazdušnog prostora u oblasti nadležnosti jedinica kontrole letenja u okviru FIR Beograd (Flight Information Region – FIR) opisana je u AIP Srbija/Crna Gora (ENR 1.4).

Alokacija vazdušnog prostora

Član 3.

Alokacija vazdušnog prostora se vrši u skladu sa odredbama Pravilnika o pravilima i postupcima letenja vojnih vazduhoplova i dokumentom Prioriteti i principi za raspodjelu vazdušnog prostora.

Za potrebe letenja vojnih vazduhoplova van vazdušnih puteva, letenja bespilotnih letelica, kao i za druge vojne aktivnosti koje zahtijevaju rezervaciju dijela vazdušnog prostora vrši se alokacija vazdušnog prostora.

Sve objavljene zabranjene, uslovno zabranjene, opasne zone, privremeno rezervisana područja (Temporary Reserved Area – TRA), privremeno izdvojena područja (Temporary Segregated Area – TSA) kao i ad-hoc vazdušni prostor zahtjevan od strane ovlašćenih subjekata predstavljaju vazdušni prostor kojim upravlja jedinica za upravljanje vazdušnim prostorom (AMC Crna Gora).

Sve zahtjeve za alokaciju vazdušnog prostora VOC VVCG mora podneti AMC Crna Gora, na propisanom obrascu koji je sastavni dio ovog Ugovora, a u skladu sa definisanim vremenskim rokovima. Ukoliko je gornja granica zahtjevanog vazdušnog prostora viša od FL 195, odluka o alokaciji vazdušnog prostora će biti objavljena kroz NOTAM i plan korišćenja vazdušnog prostora (AUP). Sve ostale odluke o alokaciji vazdušnog prostora, ispod FL 195, će biti objavljene kroz NOTAM. Izmjene nacionalnog plana za korišćenje vazdušnog prostora objavljuju se kroz ažuriran plan korišćenja vazdušnog prostora (UUP) i kroz NOTAM.

AMC Crna Gora prima i obrađuje sve zahtjeve podnijete od civilnih ili vojnih korisnika vazdušnog prostora i alokira vazdušni prostor u skladu sa definisanim pravilima prioriteta. Zahtjev za alokaciju vazdušnog prostora za potrebe letenja vojnih vazduhoplova dostavlja se jedinici za upravljanje vazdušnim prostorom (AMC Crna Gora) u skladu sa odredbama Pravilnika o pravilima i postupcima letenja vojnih vazduhoplova, i u skladu sa rokovima propisanim dokumentom Prioriteti i principi za raspodjelu vazdušnog prostora.

Dodatno, jedinica za upravljanje vazdušnim prostorom će:

- izvršiti alokaciju vazdušnog prostora jedan radni dan prije dana obavljanja operacija,

- dostaviti plan korišćenja vazdušnog prostora (AUP) Menadžeru mreže (Network Manager - NM), i objaviti NOTAM za alokacije vazdušnog prostora jedan radni dan prije dana obavljanja operacija,
- dostaviti Menadžeru mreže ažuriran plan korišćenja vazdušnog prostora (UUP), i objaviti NOTAM za sve izmjene prethodno planirane upotrebe vazdušnog prostora.

Plan leta, sadržaj i oblik

Član 4.

Svi letovi vazduhoplova u vazdušnom prostoru Crne Gore koji se sprovode u kontrolisanom vazdušnom prostoru vrše se po pravovremeno dostavljenom i prihvaćenom planu leta.

ICAO obrasci plana leta mogu se dobiti u aerodromskom prijavnom birou (u daljem tekstu: ARO) i isti se popunjavaju u skladu sa ICAO, evropskim i nacionalnim propisima i standardima.

Zahtjevi EUR za planiranje letova po pitanju popunjavanja ICAO obrasca plana leta dati su u ICAO EUR Regionalnim dopunskim postupcima (Doc 7030 – EUR) i u priručniku Network Operations Handbook.

Plan leta se dostavlja nadležnoj jedinici kontrole letenja, na propisanom ICAO obrascu popunjenom u skladu sa:

- 1) Uputstvom za popunjavanje plana leta¹;
- 2) ICAO Doc 4444;
- 3) AIP Srbija i Crna Gora;
- 4) IFPS Users Manual za letove koji lete kao IFR/GAT u barem jednom svom dijelu.

Vrijeme i mjesto podnošenja plana leta

Član 5.

Na dan izvršenja, nakon donošenja odluke po kom vojnom planu će se leteti, posade podnose u ARO plan leta na ICAO obrascu najkasnije 60, a izuzetno 30 minuta prije predviđenog vremena poletanja.

Za pojedinačne letove i namjenske zadatke posade dostavljaju u ARO plan leta na ICAO obrascu, najkasnije 30 minuta prije predviđenog vremena poletanja.

U pojedinim slučajevima koji zahtjevaju hitnu reakciju (letovi u cilju zaštite vazdušnog prostora Crne Gore, transport povrijeđenih, aktivnosti traganja i spašavanja, gašenje požara, pružanje hitne pomoći u slučaju elementarnih i drugih nepogoda...), plan leta se može dostaviti telefonom ili putem radio-veze.

Podnošenje plana leta

Član 6.

Plan leta i poruke vezane za njega podnose se u ARO-u na aerodromu poletanja.

Na aerodromima/letilištima na kojima ne postoji ARO, plan leta i poruke vezane za plan leta podnose se preko ARO-a u čijem prostoru nadležnosti se nalazi mjesto poletanja.

Plan leta iz st. 1 i 2 ovog člana se podnosi na jedan od sljedećih načina:

¹ Uputstvo za popunjavanje plana leta je sastavni deo ICAO Doc 4444 i AIP Srbija i Crna Gora

- 1) Putem elektronske pošte na adresu nadležnog ARO-a;
- 2) AFTN/AMHS na adresu nadležnog ARO-a;
- 3) Faksom nadležnom ARO-u;
- 4) Telefonom u nadležni ARO ili na telefon nadležnog kontrolora letenja (u slučaju nemogućnosti upotrebe elektronske pošte, faksa – letilišta, tereni);
- 5) iz vazduha, radio-vezom.

Svaki plan letenja, koji letačka jedinica dostavlja u ARO mimo propisanih rokova, ARO će primiti i najaviti, a o nepridržavanju propisa odmah telefonom, izvijestiti Vazduhoplovni operativni centar Vazduhoplovstva Vojske Crne Gore (u daljem tekstu: VOC VVCG).

Izmjene plana leta

Član 7.

Sve izmjene podnijetog plana leta moraju se što prije prijaviti nadležnoj jedinici kontrole letenja.

U slučaju kašnjenja u odlasku od 30 minuta za VFR letove ili 15 minuta ili više za IFR letove, plan leta se mora izmjeniti ili podnijeti novi, nakon poništenja starog plana leta.

U slučaju nemogućnosti da obavijesti nadležnu jedinicu kontrole letenja o kašnjenju (vanaerodromska poletanja i sletanja), posada je dužna da radio-vezom nakon poletanja obavijesti nadležnu jedinicu kontrole letenja o započetom letu.

Zahtjev za izmjenom plana leta može biti podnjet nadležnoj jedinici kontrole letenja:

- 1) telefonom, neposredno prije poletanja;
- 2) radio vezom, u letu, zbog potrebe za promjenom elemenata plana leta (npr. promjena maršrute).

Nadležna jedinica kontrole letenja se mora odmah obavijestiti kad god se let, za koji je podnjet plan leta, otkaže iz bilo kojeg razloga.

Poletanje vazduhoplova za potrebe hitne reakcije

Član 8.

Poletanje vazduhoplova za potrebe hitne reakcije (letovi u cilju zaštite vazdušnog prostora Crne Gore, transport povrijeđenih, aktivnosti traganja i spašavanja, gašenje požara, pružanje hitne pomoći u slučaju elementarnih i drugih nepogoda...), vrši se odmah po prijemu naređenja.

VOC VVCG je dužan da odmah, po dobijanju, na način kako je opisano u članu 6, stav 3, tačka 4 ovog Ugovora, dostavi nadležnoj jedinici kontrole letenja neophodne podatke za najavu leta i to:

- 1) Pozivni znak;
- 2) Indeks pilota;
- 3) Tip vazduhoplova;
- 4) Maršrutu i visinu leta;
- 5) Ostale bitne podatke vezane za let.

Provjera podataka iz plana leta

Član 9.

Saradnik za poslove ARO provjerava podatke iz plana za dio leta koji se obavlja u prostoru nadležnosti SMATSA doo i traži od podnosioca plana leta da uočene nelogičnosti ispravi.

Nelogičnosti mogu biti:

- 1) Nivo leta;
- 2) Minimalna/maksimalna visina na vazдушnom putu;
- 3) Ruta;
- 4) Vrijeme otvorenosti aerodroma poletanja/sletanja u odnosu na predviđeno vrijeme odlaska/dolaska;
- 5) Pogrešno upisan statusni indikator leta.

Ukoliko je kontakt sa podnosiocem plana leta nemoguć, saradnik u ARO o uočenim nelogičnostima obavještava VOC VVCG, ukoliko se ni tada ne mogu ispraviti uočene nelogičnosti dobijeni plan leta se prihvata i prosleđuje onako kako je primljen.

IFR planovi leta i potvrda od IFPS-a

Član 10.

Letačke jedinice/posade mogu podnositi svoje IFR ili IFR/VFR (mješovite) planove leta i poruke vazane za njih preko ARO-a u čijem prostoru nadležnosti se nalazi mjesto poletanja.

Letačke jedinice/posade mogu podnositi svoje IFR/OAT planove na isti način kao VFR planove.

Plan leta koji se u jednom svom dijelu odvija prema IFR/GAT pravilima letenja je prihvaćen kada za njega stigne potvrđujuća poruka (ACK poruka) od EUROCONTROL Integrated Initial Flight Plan Processing System (IFPS-a).

Podnosilac ovakvog plana leta mora biti obavješten, od strane saradnika u ARO, da je za dobijanje odgovarajuće poruke od strane IFPS (Operational Reply Message – ORM) potrebno približno 15 minuta.

Upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja i upravljanje vazdušnim prostorom

Član 11.

Usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja (Air Traffic Flow Management, u daljem tekstu: ATFM) za FIR Beograd je organizovana na regionalnoj osnovi.

Oblast nadležnosti lokalne jedinice, mjesta za upravljanje protokom (Flow Management Position – FMP) odgovara oblasti nadležnosti SMATSA.

Zahtjevi po pitanju ATFM i upravljanja vazdušnim prostorom dati su u AIP Srbija/Crna Gora tačka ENR 1.9.

Najava letova

Član 12.

Najava letova predstavlja radnje i postupke nadležne jedinice kontrole letenja na prijemu i distribuciji plana leta učesnicima u obezbijeđenju letenja i identifikaciji vazduhoplova u vazdušnom prostoru.

Najava letova vazduhoplova vrši se prema šemi u Prilozima 1 i 2 koji su sastavni dio ovog Ugovora.

Nadležna jedinica kontrole letenja dostavlja primljene planove letenja VOC VVCG i jedinicama kontrole letenja u čijem će se vazдушnom prostoru nadležnosti odvijati planirano letenje.

Njavu letova za sve vazduhoplove vrše nadležne jedinice kontrole letenja putem AFTN mreže kroz dostavljanje plana leta.

SMATSA doo može odgovarajućim podešavanjima omogućiti da se planovi leta prosleđuju iz EUROCONTROL direktno u VOC VVCG.

Podaci o najavi letova prikazuju se na CADAS terminalu instaliranom u VOC VVCG.

U slučaju prekida AFTN mreže najava letova se vrši:

- 1) elektronskom poštom;
- 2) faksom, i
- 3) direktnim telefonskim vezama.

Učesnici u najavi letova su:

- 1) Nadležne jedinice kontrole letenja;
- 2) VOC VVCG.

Najava letova domaćih i stranih vojnih vazduhoplova vrši se u cilju:

- 1) obezbijedenja letenja, i
- 2) identifikacije.

Prijava letova kroz korišćenje CIMACT sistema

Član 13.

Prijava letova VOC VVCG vrši se kroz korišćenje Civil/Military ATM/Air Defence Coordination Tool (u daljem tekstu: CIMACT) prema šemi u Prilozima 1, 2 i 3 koji su sastavni dio ovog Ugovora.

SMATSA doo je u obavezi da prosljedi VOC VVCG originalnu dokumentaciju za upotrebu CIMACT sistema.

Osnovna svrha CIMACT sistema je integrisanje civilnih i vojnih podataka (radarskih i podataka iz plana leta) o vazдушnom saobraćaju u cilju obezbijedenja sveobuhvatnog pregleda situacije u vazдушnom prostoru, kao i unapređenja svijesti o trenutnoj situaciji (situation awareness) kontrolnih-nadležnih vojnih jedinica i unapređenja saradnje između civilnih i vojnih jedinica-sistema i samim tim povećanja bezbjednosti vazdušnog saobraćaja.

CIMACT sistem je prvenstveno razvijen za potrebe unapređenja i razmjene informacija u stvarnom vremenu između nadležnih jedinica kontrole letenja i kontrolnih/nadležnih vojnih jedinica.

Primarni cilj implementacije CIMACT sistema je unapređenje civilno-vojne koordinacije za potrebe obavljanja bezbjednijeg i efikasnijeg letenja vojnih i civilnih korisnika vazdušnog prostora koji se posmatra kao kontinuum, kao i za potrebe kontrole i zaštite vazdušnog prostora.

Podaci sa terminala CIMA CT sistema

Član 14.

Podaci iz CIMA CT sistema predstavljaju formalizaciju obaveze prijavljivanja letova prema VOC VVCG kroz prikaz radarskih i podataka iz plana leta vazduhoplova na terminalima CIMA CT sistema u vidu podataka na situacionom displeju CIMA CT sistema u radarskoj labeli koji sadrže:

- 1) pun pozivni znak vazduhoplova/leta (informacija iz plana leta i od trekeradvostruko);
- 2) RVSM indikator (informacija iz plana leta);
- 3) visina/nivo leta vazduhoplova;
- 4) indikator (promjene) visine:
 - (1) vazduhoplov penje ↑;
 - (2) vazduhoplov snižava ↓;
 - (3) vazduhoplov drži visinu/nivo leta —;
- 5) broj i tip vazduhoplova (informacija iz plana leta);
- 6) SSR kod i brzinu vazduhoplova u odnosu na zemljinu površinu;
- 7) aerodrom poletanja (informacija iz plana leta);
- 8) aerodrom sletanja (informacija iz plana leta);
- 9) status (vrstu) leta (informacija iz plana leta).

Funkcionalnosti CIMA CT sistema

Član 15.

Funkcionalnosti CIMA CT sistema obuhvataju i prezentaciju trek komponente:

- 1) Simbol (Symbol) reprezentuje poziciju vazduhoplova, a tip simbola daje informaciju o kategoriji/vrsti leta i to:
 - (1) Unknown □
 - (2) Operational Air Traffic (OAT) △
 - (3) General Air Traffic (GAT) ◇
- 2) Vektor brzine (Velocity Leader) daje informaciju o putanji leta vazduhoplova u okviru određenog definisanog perioda vremena i predstavlja brzinu vazduhoplova u odnosu na zemljinu površinu kao i pravac leta.
- 3) Istorija traga prikazuje poziciju vazduhoplova u skladu sa poslednjim ažuriranjem radarskih podataka sa funkcijom koja obezbjeđuje prezentaciju podataka istorije traga, do 250 tragova, što korespondira vremenu od oko poslednjih 40 minuta leta vazduhoplova.

Ostale funkcionalnosti CIMA CT sistema

Član 16.

Ostale funkcionalnosti CIMA CT sistema od interesa za postupak prijave i indentifikacije vazduhoplova obuhvataju:

TRACK DETAILS WINDOW daje informacije u vezi:

- 1) Plana leta (Plan Details) po sljedećem redosledu:
 - (1) 1. linija: pozivni znak vazduhoplova/leta, trenutni SSR kod, aerodrom poletanja, aerodrom sletanja, kategorija/vrsta leta;
 - (2) 2. linija: broj i tip vazduhoplova, kategorija vazduhoplova sa turbulencijom u tragu;
 - (3) 3. linija: informacija iz polja 18 standardnog ICAO plana leta (datum obavljanja leta, oprema itd.);
 - (4) 4. linija: izvor podataka plana leta, RVSM status.
- 2) Detalji u vezi treka (Track Details) po sljedećem redosledu:
 - (1) 1. linija: pozivni znak vazduhoplova/leta, trenutni SSR kod, kategorija/vrsta leta, visina/nivo leta, vertikalna brzina penjanja/snižavanja;
 - (2) 2. linija: LAT LONG pozicija vazduhoplova, brzina u odnosu na zemljinu površinu;
 - (3) 3. linija: Associated, Local, Correlated and Remote callsign;
 - (4) 4. linija: detalji koji su naglašeni.
- 3) Detalji u vezi rute (route) koji su prikazani u skladu sa popunjenim planom leta. Ruta je data kao lista tačaka/fikseva na ruti, njihovim koordinatama, predviđenim vremenom za svaku tačku, brzinom i visinom na istim.

Podaci koji se dostavljaju verbalnim putem u svrhu prijave letova

Član 17.

Nadležna jedinica kontrole letenja prosleđuje VOC VVCG sledeće podatke i naknadne izmene ako ih ima:

- 1) pozivni znak;
- 2) tip vazduhoplova;
- 3) aerodrom poletanja;
- 4) vrijeme poletanja;
- 5) SSR kod.

Nadležna jedinica kontrole letenja dodatno sa gore navedenim podacima prosleđuje, za vazduhoplove u preletu i sledeće:

- 1) tačku ulaska/izlaska;
- 2) vrijeme na tački ulaska.

Zalutali ili neidentifikovani vazduhoplov

Član 18.

Kada nadležna jedinica kontrole letenja utvrdi postojanje zalutalog vazduhoplova dužna je da postupi u skladu sa odredbama Pravilnika o letenju vazduhoplova i operativnim uslugama (SERA 11010) i da:

- 1) Ako pozicija vazduhoplova nije poznata:
 - (1) obavijesti VOC VVCG, i ukoliko posjeduje, dostavi podnijeti plan leta i ostale podatke koji se tiču zalutalog vazduhoplova;

- (2) zahtjeva od susjednih jedinica za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju, drugih vazduhoplova i od VOC VVCG pomoć u uspostavljanju komunikacije sa vazduhoplovom i utvrđivanju njegove pozicije.
- 2) Nakon utvrđivanja pozicije vazduhoplova nadležna jedinica kontrole letenja dužna je da prema potrebi dostavi VOC VVCG relevantne informacije o zalutalom vazduhoplovu i o svim savjetima datim tom vazduhoplovu.

U slučaju postojanja neidentifikovanog vazduhoplova u svojoj oblasti, nadležna jedinica kontrole letenja mora da nastoji da utvrdi identitet vazduhoplova kad god je to neophodno za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju, ili zahtjevano od strane VOC VVCG, i odmah po utvrđivanju obavijesti VOC VVCG.

U slučaju zalutalog ili neidentifikovanog vazduhoplova, mora da se uzme u obzir mogućnost da je vazduhoplov otet.

Ukoliko nadležna jedinica kontrole letenja smatra da je zalutali ili neidentifikovani vazduhoplov predmet nezakonitog ometanja, odmah o tome izveštava VOC VVCG.

Brojevi telefona, fax-a kao i AFTN adrese i adrese elektronske pošte neophodne za razmjenu podataka i informacija u slučaju pojavljivanja zalutalog ili neidentifikovanog vazduhoplova nalaze se u Prilogu 4 ovog Ugovora.

Prijavljivanje događaja na letu od značaja za bezbjednost

Član 19

U skladu sa svojim nadležnostima u pružanju usluga, izvršioци u nadležnoj jedinici kontrole letenja kao događaje na letu u vazdušnom prostoru Crne Gore od značaja za bezbjednost bez odlaganja prijavljuju sljedeće slučajeve:

- 1) Ulazak u vazdušni prostor poznatog vazduhoplova koji nema mogućnost uspostavljanja radio komunikacije;
- 2) Ulazak poznatog vazduhoplova u vazdušni prostor suprotno planu leta usled nepovoljne meteorološke situacije;
- 3) Informacije o letu uz državnu granicu na zahtjev;
- 4) Svaki događaj vazduhoplova u letu koji bitno mijenja parametre leta u odnosu na podnijeti plan leta.

U navedenim slučajevim, šef smjene CKL Beograd/AKL Podgorica, nakon dobijene informacije od strane kontrolora letenja, obavještava VOC VVCG o događaju na letu.

Izuzetno, za događaje opisane u tački 2) prvog stava šef smjene CKL Beograd će VOC VVCG obavijestiti o očekivanim ulascima poznatih vazduhoplova u vazdušni prostor Crne Gore suprotno planu leta usled nepovoljne meteorološke situacije, a podatke za prijavu vazduhoplova dostavlja na zahtjev.

Presretanje

Član 20.

O događajima na letu, koji su navedeni u tačkama 1) i 4) prethodnog člana, kao i svim drugim slučajevima koji mogu rezultirati presretanjem, nadležna jedinica kontrole letenja i VOC VVCG dužni su da prijave i razmijene sve potrebne informacije radi procjene o potrebi za pokretanje procedure za presretanje.

Na osnovu procjene da je potrebno pokrenuti proceduru presretanja, VOC VVCG će inicirati aktiviranje presretačkih aviona od nadležne NATO vojne jedinice za kontrolu presretačkih aktivnosti.

U slučaju aktiviranja presretačkih aviona nadležna NATO vojna jedinica za kontrolu presretačkih aktivnosti će obavijestiti nadležnu jedinicu kontrole letenja i dalje postupati u skladu sa Ugovorom o civilno-vojnoj saradnji u upravljanju, kontroli i zaštiti vazdušnog prostora Crne Gore i Pravilnikom o letenju vazduhoplova i operativnim uslugama (SERA 11015).

Dokumentacija učesnika u najavi i prijavi

Član 21.

SMATSA doo kroz integrisani vazduhoplovni informativni paket (AIP) dostupan na internet stranici SMATSA doo obezbjeđuje za sve učesnike u najavi i prijavi letova:

- 1) Kartu vazdušnih puteva sa ucrtanim:
 - (1) Podjelama nadležnosti jedinica kontrole letenja;
 - (2) Zabranjenim, uslovno zabranjenim i opasnim zonama (P, R i D);
 - (3) Privremeno izdvojenim područjima (TSA);
 - (4) Privremeno rezervisanim područjima (TRA);
 - (5) Zaštitnim slojevima za planiranje letjenja (FBZ).

Identifikacija vazduhoplova

Član 22.

Identifikacija vazduhoplova u vazdušnom prostoru Crne Gore obuhvata zajedničku civilno-vojnu aktivnost između jedinica kontrole letenja i Vazduhoplovstva Vojske Crne Gore u cilju utvrđivanja pripadnosti vazduhoplova kao i kontrole vazduhoplova u pridržavanju uslova za izvršenje leta.

U cilju identifikacije vazduhoplova nadležna jedinica kontrole letenja dužna je bez odlaganja pružiti sve raspoložive informacije na zahtjev VOC-a i obrnuto.

Proces identifikacije vrši se preko najave i prijave leta.

Svako nenajavljeno ili neodobreno odstupanje od plana leta, nadležna jedinica kontrole letenja je dužna da prijavi VOC VVCG u cilju praćenja i identifikacije vazduhoplova u vazdušnom prostoru Crne Gore.

Najava letova u cilju identifikacije vazduhoplova vrši se putem AFTN mreže nakon prijema plana leta.

Prijava leta u cilju identifikacije vazduhoplova vrši se putem CIMENT sistema ili telefonom.

SMATSA doo obavlja poslove najave i prijave za letove za koje dobije plan leta.

U slučaju istovremenog otkaza CIMENT sistema i prekida AFTN veze između nadležnih jedinica kontrole letenja i VOC VVCG prenos informacija o letovima koji odstupaju od uobičajenih (vazduhoplov u nuždi, vazduhoplov sa prekidom radio veze, vazduhoplov koji je predmet nezakonitog ometanja, zalutali vazduhoplov ili vazduhoplov koji neodobreno odstupa od plana leta) i o letovima za koje VOC VVCG bude uputio konkretan zahtjev će se vršiti verbalnim putem.

Telefonske komunikacione linije

Član 23.

Telefonske komunikacione linije date su u Prilogu 4, koji je sastavni dio ovog Ugovora.

Svaka od Ugovornih strana može u bilo kom trenutku u realizaciji ovog Ugovora odrediti drugu telefonsku komunikacionu liniju putem pisanog obavještenja drugoj Ugovornoj strani, bez potrebe da se vrši izmjena/dopuna ovoga Ugovora zaključivanjem aneksa ovog Ugovora.

Datum početka korišćenja druge telefonske komunikacione linije će se usaglasiti komunikacijom Ugovornih strana.

Tajnost podataka

Član 24.

Ugovorne strane su dužne da za vrijeme trajanja ovog Ugovora i po prestanku njegovog važenja, čuvaju sve podatke kojima je određen stepen tajnosti do kojih su došle prilikom izvršenja ovog Ugovora, ako im je druga strana odredila stepen tajnosti u skladu sa zakonom, izuzev podataka koji su javno objavljeni ili se saopštavaju na zahtjev nadležnih pravosudnih ili drugih državnih organa u zakonom propisanom postupku.

Komunikacija ugovornih strana

Član 25.

Svako obavještenje koje se daje u vezi sa realizacijom ovog Ugovora mora biti u pisanoj formi i potpisano od strane osobe/osoba ovlašćene/ih da zastupaju Ugovorne strane, i smatraće se da je uručeno kada se dostavi lično, ili putem preporučene pošte, ili kada se pošalje putem faksa ili elektronske pošte, pod uslovom da se za takvo slanje obezbijedi potvrda prijema ili izvještaj o uspješnom slanju.

Nadležnost za sporove

Član 26.

Ugovorne strane će sve eventualne sporove koji proisteknu iz ovog Ugovora rješavati sporazumno.

Izmjene i dopune Ugovora

Član 27.

Ugovorne strane su saglasne da će se svake godine vršiti analiza sprovođenja Ugovora sa predlogom revizije obaveza iz ovog Ugovora.

Izmjene i dopune ovog Ugovora će se vršiti sporazumno, na osnovu aneksa Ugovora zaključenih u pisanoj formi i ovjerenih i potpisanih od strane ovlašćenih predstavnika Ugovornih strana.

Prestanak Ugovora

Član 28.

Ovaj Ugovor prestaje da važi:

- Sporazumom Ugovornih strana;
- Jednostranim raskidom Ugovora u slučaju da jedna od Ugovornih strana ne poštuje odredbe Ugovora.

Otkazni rok je 60 dana od dana dostavljanja pisanog obavještenja o raskidu Ugovora.

Stupanje na snagu i važenje Ugovora

Član 29.

Ovaj Ugovor se primjenjuje u mirnodopskom periodu.

Ovaj Ugovor se zaključuje na neodređeno vrijeme.

Ovaj Ugovor stupa na snagu danom potpisivanja ovlašćenih zastupnika Ugovornih strana, a primenjuje se od 28.12.2023. godine.

Danom početka primene ovog Ugovora prestaje da važi Ugovor o koordinaciji prilikom, planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova od 29. oktobra 2020. godine.

Završne odredbe

Član 30.

Ovaj Ugovor je sačinjen u 2 (dva) originala na crnogorskom i srpskom jeziku pri čemu su oba teksta autentična.

Ministarstvo odbrane Crne Gore

MINISTAR

Dragan Krapović

SMATSA doo

DIREKTOR

Predrag Jovanović